

Några anteckningar från Transparency Internationals årsmöte och antikorrupsionskonferensen IACC i Malaysia den 30 augusti – 4 september 2015 på temat "Ending Impunity"¹

Evenemangen ägde rum i Putrajaya, Malaysias administrativa huvudstad. Dagarna innan hade Kuala Lumpurs gator fyllts med tio tusentals fredliga demonstranter som protesterade mot den sittande regeringens korruption, i synnerhet den transaktion som lett till att ca 700 mUSD hamnat på ett konto avsett för premiärministerns förestående valkampanj. Enligt vissa kom pengarna från ett statligt utvecklingsbolag och enligt premiärministern är de en gåva från en välgörare från Mellanöstern. Premiärministern förnekar att någon oegentlighet har begåtts, demonstranterna beskylls av honom för att smutskasta landet, den tidigare premiärministern som deltog i demonstrationerna anklagas för att vilja iscensätta en kupp, en åklagare som börjat undersöka fallet har avskedats etc.

IACC konferensen var mycket väl organiserad. Malaysia som värdland hade säkert hoppats på att de ganska omfattande åtgärder som vidtagits för att bekämpa korruptionen, bl.a. genom att etablera en anti-korrupsionsmyndighet strukturerad på liknade sätt som Hongkongs, med drygt 2000 medarbetare, skulle ge positiva reaktioner. I stället kom den aktuella korrupsionsaffären och andra omfattande skandaler att få stor uppmärksamhet.

TI:s årsmöte leddes av José Ugaz, ordförande, och Elena Panfilova, vice ordförande, som valdes vid förra årsmötet. Under året som gått har det blivit tydligt att den nya ledningen vill lägga ökad vikt vid bekämpandet av den storskaliga korruptionen. Detta visade sig bl.a. i det utkast till ny strategi för perioden 2016-2020 som presenterades inför årsmötet. Utkastet skiljer sig ganska markant från strategin för perioden 2011 – 2015, framför allt genom sitt starka fokus på att ställa korrupsionsbrottslingar till svars och för att i stort sett ha förbigått frågan om vikten av förebyggande åtgärder. Genom ett intensivt lobbyingsarbete, lett av TI Nya Zeeland, beslöts att ta in något om förebyggande, vars detaljer lämnades att utformas senare.

Nya nationella avdelningar på Grönland och Jamaica samt i Kosovo välkomnades.

Årsmötet beslöt att till de vakanta platserna i styrelsen välja ordföranden i TI Libanon, Nada Adelsater Abusamra och återvälja ordföranden i TI Bangladesh, Iftekhar Zaman.

TI:s VD Cobus de Swardt talade om framsteg under året. Han välkomnade bl.a. beslutet om att i FN:s nya utvecklingsmål inkludera ett om god samhällsstyrning inkl. bekämpning av korruption. Han pekade på den viktiga roll som det stora antalet Advocay and Legal Advisory Centers (ALAC) kommit att spela. F.n. hanterar de tillsammans ca 40 000 ärenden.

TI:s beslut om att publicera Corruption Perceptions Index för 2015 först i januari 2016 fick kritik.

¹ Sverige representerades av undertecknad, Göran Steen, vice ordförande och Lotta Rydström, exekutivsekreterare

Flera resolutioner antogs, bl.a. en med uppmaning till Malaysia att låta antikorrupsionsmyndigheten bedriva sin verksamhet utan inblandning av regeringen.

TI:s s.k. Amalia Awards tilldelades Mark Pyman, tidigare chef för TI UK:s Defence and Security Programme i kategorin "Professional Excellence" och Maggie Murphy, Global Outreach and Advocacy Coordinator, TI-S i kategorin "Impact".²

Som del av årsmötet ordnades en rad diskussionsgrupper, i huvudsak med syfte att diskutera tillämpningen av den nya strategin. TI Storbritannien inbjöd till diskussion om vad en antikorrupsionskonferens som premiärminister Cameron avser ordna våren 2016 skulle kunna handla om. Avsikten är att konferensen ska bereda marken för diskussion i G7. Avskaffa kontanter, åtminstone i transaktioner över ett visst belopp, hårdare granskning av bankerna i syfte se till att deras medverkan i penningtvätt ytterligare försvåras, omstrukturera övervakningen av implementeringen av de största konventionerna med syfte att se till att länderna enbart granskas av en institution, bilda en fond för utökad antikorrupsionsarbete, var några av de idéer som vädrades.

Till IACC kom drygt 1200 deltagare från 130 länder, v.g. se bifogad sammanfattning.³

På IACC konstaterade flera att det internationella antikorrupsionsklimatet hårdnat på senare år. Allt fler länder beskär eller hotar att beskära möjligheterna för det civila samhället att verka, t.ex. Ryssland, Kina och Ungern. Totalt ca 60 länder lär förbereda skärpningar. I andra länder fängslas aktivister som Azerbajdzjan. I många länder har protester mot korrupta regimer förekommit. I Tunisien inleddes den s.k. arabiska våren som ledde till den korrupta regimen Ben Alis fall. I Ukraina ledde protesterna både till regimskifte och till krig. Fredliga protester har ägt rum i bl.a. Brasilien, Irak och Honduras och i Guatemala har presidenten tvingats avgå. Samtidigt har det blivit allt farligare att avslöja korruption. I år har hittills 24 journalister fått sätta livet till. TI:s avdelningar i bl.a. Jemen, Maldiverna och Sri Lanka har utsatts för hot. I Kuwait har regeringen stängt den nationella avdelningen.

Allt fler inser att korruption också ligger bakom andra allvarliga brott som sexövergrepp, människohandel och slaveri. Exempel på slaveri är de fiskare som hämtas från Myanmar för att fiska utanför Thailands kust 17 timmar per dag 7 dagar i veckan. I Tanzania arbetar ett nätverk av kvinnliga domare, i koalition med andra frivilligorganisationer, på att försöka eliminera sexövergrepp inom rättsväsendet. Liknande arbete bedrivs i Uganda på temat "not in my country". Många fall som rapporterats till ALACs rör sexövergrepp.

En analytiker av sambanden mellan säkerhet och korruption, Sarah Chayes, påpekade bl.a. att det bästa sättet att bekämpa terrorism och väpnade konflikter är genom att bekämpa korruption. Hon pekade på att korruptionsbrott ofta förblir obestraftade därför att myndigheternas fokus ligger på grövre brott som terrorism. Under Ben Alis regim måste i stort sett alla ekonomiska aktiviteter kanaliseras genom Ben Ali. Bankerna instruerades ge lån utan säkerhet, polisen och inrikesministeriet garanterade säkerheten och rättsväsendet tjänade presidenten. I Ukraina började regimen

² <https://dub127.mail.live.com/?tid=cmzsTUPe5S5RG6mgAhWtjFA2&fid=flinbox&paid=cvWQU3E9B uHMzZGPWlb2nmg2&pad=2015-09-05T20%3A34%3A51.217Z&pat=2&pidx=2>

³ http://www.transparency.org/news/pressrelease/16th_iacc_delegates_vow_to_seek_criminal_sanctions_for_the_corrupt_and_retu

Janukovitch med att kontrollera statligt ägd verksamhet för att sluta med förskingring i miljardklass. I Sydafrika köpte regimen under sanktionstiden vapen illegalt. Efter 1994 då sanktionerna hävdes, har regeringen köpt vapen som den inte behöver. För att försäkra sig om att ingen döms, har de demokratiska institutionerna försvagats, vilket lett till protester som besvarats med våld från regeringens sida. Chayes såg risk för ytterligare försämring av läget i Sydafrika.

Nuvarande Chief Minister för Sarawak försäkrade konferensen om att han nu gjorde allt som stod i hans makt för att se till att den skogsskövling som länge pågått i Sarawak ska upphöra. Bl.a. har 27 olagliga sågverk stoppats. Det blir inte heller några fler tillstånd att vare sig avverka eller plantera. Hans företrädare hade genom en till en början småskalig korrupktion lyckats bygga upp ett företagsimperium med bl.a. filialer i Colombia och Ryssland. Patrick Alley, Global Witness, krävde att den tidigare ministern skulle ställas inför rätta bl.a. med tanke på att ca 95% av den avverkade skog utgjordes av tidigare orörd regnskog.

Jonas Moberg, chef EITI sekretariatet, orienterade om hur Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) gradvis utvecklats. Efter en ganska långsam start, har idag 48 länder anslutit sig. Konceptet med samarbete mellan regeringar, berörda företag och det civila samhället har visat sig framgångsrikt. En viktig poäng är också att konkurrensförutsättningarna mellan företagen utjämnas eftersom kravet är att alla företag ansluter sig om en regering bestämmer sig för att få med i initiativet. Andra sektorsprogram har inspirerats av EITI. Inom byggsektorn utvecklas Construction Sector Transparency Initiative (CoST). Ett initiativ som rör konfektion är på väg att lanseras, GITI, och senare år i avses ett initiativ för fisk sjösättas.

Ett budskap som uttalades av många var att det är svårt för en enskild person att bekämpa korrupktion. I stället krävs att många samarbetar.

Under konferensen antogs en deklARATION.⁴

Nästa IACC kommer att äga rum i Panama under 2016.

Birgitta Nygren
Styrelseledamot
TI Sverige

⁴ <http://16iacc.org/blog/2015/09/04/putrajaya-declaration/>